

Розділ III

УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ МВС УКРАЇНИ

*М. І. Ануфрієв, кандидат юридичних наук
(Міністерство внутрішніх справ України)*

РОЛЬ І МІСЦЕ ВІДОМЧИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Сьогодення України характеризується глибокою, затяжною соціально-економічною кризою, вихід з якої можливий тільки шляхом підвищення й раціонального використання інтелектуально-освітнянського потенціалу суспільства, адже належний рівень останнього виступає «головною передумовою не тільки суспільного прогресу, але й саморефлексії, стабільності в країні, її національної безпеки» [1, с. 12].

З іншого боку, спостерігається загострення криміногенної ситуації у державі, зростають показники злочинності та інших правопорушень, що зумовлює об'єктивну необхідність в удосконаленні не лише форм і методів правоохоронної діяльності, а й системи підготовки кадрів органів внутрішніх справ. Бо, як слушно вказує професор В. Б. Авер'янов: «Спроби використати для вирішення завдань переходу до ринку попередній державний апарат з не підготовленими до цього ідеологічно й економічно кадрами не можуть дати позитивних результатів» [2, с. 28].

Вирішення означених загальносуспільних завдань в значній мірі покладено на нині діючі відомчі заклади освіти системи Міністерства внутрішніх справ.

Система підготовки кадрів, яка існувала за часів колишнього СРСР, недостатньою мірою справлялась із виконанням замовлень органів внутрішніх справ України щодо підготовки для них необхідної кількості кваліфікованих фахівців - юристів. Ця ситуація ускладнилась, коли наша держава стала суверенною й незалежною. Адже до недавнього часу в Україні не було профілізованих вищих навчальних закладів з підготовки спеціалістів вищої кваліфікації для провідних служб: штатних підрозділів, слідства і

лізнання, захисту економіки від злочинних посягань, боротьби з організованою злочинністю, експертно-криміналістичної, охорони громадського порядку, дорожньої міліції, державної автомобільної інспекції, транспортних органів. Щорічно Міністерство внутрішніх справ України «отримувало близько двох з половиною тисяч фахівців із навчальних закладів системи МВС СРСР, але спеціалістів з вищою кваліфікацією переважно з тих що були розташовані за межами України» [3, с. 3].

Закономірно, що наприкінці 1991 р. виникла нагальна потреба створити свою відомчу мережу вищих навчальних закладів, яка була б у змозі зупинити зростаючий дефіцит кваліфікованих кадрів, тим більше, що приплив спеціалістів-юристів за рахунок цивільних вузів в останні роки практично припинився. Як наслідок у 1992 р. був створен відділ навчальних закладів ГУК МВС України, який підготував відповідну Концепцію відомчої системи підготовки кадрів і визначив заходи щодо її забезпечення, а також Програму удосконалення навчальних закладів МВС України до 2000 р. Саме такий шлях стосовно вирішення вищесказаних проблем вбачається логічним і доцільним, оскільки ефективно здійснювати підготовку для органів внутрішніх справ фахівців нової, якісної генерації може забезпечити тільки чітко сформована система навчання, яка базується на принципах єдності, наступності та безперервності. Саме така організація навчального процесу виключає дублювання навчального матеріалу на різних рівнях підготовки спеціаліста, дозволяє вміщувати в собі елементи необхідності і достатності знань, системного аналізу, моделювання та оптимізації, використовувати предметно досягнення теорії, соціальної психології, різних нових інформаційних технологій. Отже існуюча система відомчої освіти покликана відображати не тільки якісні перетворення, що відбуваються безпосередньо в органах внутрішніх справ, але й випереджати їх, тобто готувати фахівців до сприймання нових ідей, підходів та форм правоохоронної діяльності.

На сьогодні в системі Міністерства внутрішніх справ створені й працюють чотирнадцять вищих навчальних закладів. З них два училища міліції та внутрішніх справ першого рівня державної акредитації в містах Чернігові, Донецьку які готують фахівців з вищою юридичною освітою — кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» з терміном навчання три роки. У містах Києві, Львові, Донецьку, Луганську та Одесі створені інститути внутрішніх справ, а у Запорозжі — юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України третього рівня державної акредитації. Національна академія внутрішніх справ у Києві та Університет внутрішніх справ у місті Харкові одержали найвищий рівень дер-

жавної акредитації, що є закономірним наслідком високопрофесійної діяльності їх професорсько-педагогічного складу та керівництва. Ці вищі навчальні заклади створювалися як профілізовані установи з підготовки кадрів з вищою юридичною освітою в галузях правоохоронної діяльності кваліфікаційного рівня «спеціаліст» з метою забезпечення погреб служб органів внутрішніх справ у висококваліфікованих фахівцях, майстрах своєї справи. Крім цього Міністерство внутрішніх справ України має три вищі навчальні заклади пожежно-технічного профілю, а саме: Харківський інститут пожежної безпеки, Львівське та Черкаське пожежно-технічне училище.

Вища школа, яка створена в системі Міністерства внутрішніх справ України виконує важливе соціальне замовлення держави. Вона формує інтелектуальний потенціал як органів внутрішніх справ, так і державних інституцій в цілому. Основними ж напрямками у створенні відомчої системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з різних галузей правоохоронної діяльності були і є:

- широке впровадження в навчальний процес пріоритету загальнолюдських цінностей, прямо пов'язаних з правилами та інтересами громадянина правової держави;

- формування правового світогляду з урахуванням норм міжнародного права і досягнень світової юридичної практики;

- органічне поєднання вивчення наукових теорій з практикою правоохоронної діяльності;

- взаємопроникаюче поєднання прикладної (профільної) спеціалізації юридичної підготовки із загальною юридичним навчанням.

З огляду на це відомчі заклади системи Міністерства внутрішніх справ готують фахівців не тільки за традиційними спеціальностями, але й за новими. Це до яких необхідно віднести правознавство, управління у сфері правопорядку, правоохоронну діяльність військову-юридичну діяльність, кримінально-процесуальну діяльність, криміналістичну експертизу, кримінально-виконавчу діяльність, фінанси і кредит, комп'ютерні системи обробки інформації та управління, соціальну роботу, практичну психологію тощо. Також деякі напрямки підготовки юристів-правоохоронців, які потребують замовники (галузеві служби), зумовлюють необхідність поєднання навичок з декількох спеціальностей, наприклад, економіко-юридичної. Разом з тим почала прогресувати практика, коли замовниками щодо підготовки висококваліфікованих майстрів своєї справи виступають інші центральні органи виконавчої влади. Так, у ст. 13 Закону України «Про війська Цивільної оборони України» від 24 березня 1999 р. прямо вказується,

що підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації офіцерів військ Цивільної оборони проводиться на відповідних кафедрах військової підготовки вищих навчальних закладів Міністерства освіти України, у вищих навчальних закладах міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, навчальних закладах інших держав, а прапорщиків, сержантів і спеціалістів у навчальних частинах і підрозділах військ Цивільної оборони України [4].

Науково-методичне забезпечення реалізації вищезазначених функцій розвитку відомчої системи Міністерства внутрішніх справ України покладене на такі вищі заклади як Національна академія внутрішніх справ та Університет внутрішніх справ. Вбачається, що свою діяльність вони повинні, насамперед, зосереджувати на таких головних напрямках. По-перше, виконувати якісно роль провідних наукових та навчально-методичних центрів стосовно всіх закладів відомчої системи підготовки кадрів для органів внутрішніх справ та щодо комплексного науково-методичного забезпечення інших галузевих установ. По-друге, узагальнювати та поширювати новітній, передовий педагогічний досвід. По-третє, координувати наукові дослідження, та редакційно-видавничу діяльність стосовно змісту й методики навчання і видання відповідної літератури. По-четверте, підготувати, перепідготувати і підвищити кваліфікацію фахівцям переважно вищого, керівного, управлінського рівня та окремих категорій спеціалістів для провідних служб органів внутрішніх справ, які потребують академічної освіти, наприклад, служби боротьби з економічними злочинами. По-п'яте, забезпечувати безпосередньо підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів для відомчої системи освіти.

Підсумовуючи, ще раз зазначимо, що створювана система відомчої освіти будується і повинна далі будуватися на принципах єдності, спадковості, наступності й безперервності «Нове покоління відомчих навчальних закладів відповідно до персональної державної акредитації та затвердженого статуту має набутися ще більшої автономності, визначеної і межах наданих чинним законодавством повноважень та обов'язків. Зокрема, їм слід надати право самостійно формувати свою науково-педагогічну концепцію і моделювати навчально-виховний процес, організувати за узгодженням з Управлінням освіти та науки ГУК МВС України навчання за новими спеціалізаціями, створювати власні програми тощо. Суверенізація відомчих навчальних закладів повинна базуватися на пріоритетах спеціалізації та кваліфікації, спрямованості на прикладну компетентність фахівця, на його професіоналізм. Водночас зміст освіти в них має забезпечувати вико-

нання єдиних державних вимог щодо оволодіння фундаментальними знаннями спеціаліста відповідних кваліфікаційних рівнів, сприяти вихованню високорозвиненої особистості, яка була б здатною не тільки гідно презентувати інтелектуальний потенціал Української держави, але й захищати суспільство і кожного від протиправних посягань на їх права, свободи та інтереси.

Література

1. Куценко В., Ровиченко В., Опалева И. Образование как фактор стабильности и национальной безопасности Украины // Экономика Украины. 1998. — №1. — С. 12 - 21.
2. Державне управління. Теорія і практика / Заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 432 с.
3. Кириченко І. Г. Підготовку кадрів для органів внутрішніх справ України на рівень вимог сьогодення // Інформаційний бюлетень. — 1995. — 4. — С. 3 - 10.
4. Закон України «Про війська Цивільної оборони України» від 24 березня 1999 року // Урядовий кур'єр. Дод. Орієнтир.— 1999. — №17.

*А. Г. Кожекин, кандидат исторических наук, доцент
(Крымский факультет Университета внутренних дел)*

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ГЕТМАНА П. СКОРОПАДСКОГО В ОЦЕНКЕ КУРСАНТОВ КРЫМСКОГО ФАКУЛЬТЕТА УНИВЕРСИТЕТА ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

Государственная деятельность гетмана Украинской Державы Павла Скоропадского в 1918 г. вызывает большой интерес не только ученых, но и учащейся молодежи. При этом курсанты, обучающиеся по одним и тем же программам и учебникам, у одних и тех же преподавателей, дают ей весьма противоречивые оценки.

В апреле 1998 г. 77 курсантов I курса Крымского факультета Университета внутренних дел ответили на три вопроса: 1. Что П. Скоропадский сделал для украинской государственности? 2. Негативные черты политики П. Скоропадского? 3. Что бы я сделал (а) на месте гетмана П. Скоропадского?

Ответы были получены как единообразные (одобрительные или порицательные), так и полярные по своему значению. Неко-